

GORIŠKI LIST

LETTO II. - ŠTEV. 5.

GORICA 17. JANUARJA 1945.

CENA 1 LIRA

"Goriški list" izide vsako sredo in soboto zjutraj. - Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi 47. Tel. štev. 292 - Oglasni se zaračunavajo po ceniku

Spedizione in abbonamento postale 2° gruppo
Poštnina plačana v golovini

Celoletna naročnina: 104. — lire, polletna 54. — lire. Plaćati v naprej. Cena izdova v Ljubljani: 1.50 lire. — Račun pri Cassa di Risparmio Gorica

Gospodarski sistem komunizma

Človek se mora včasih kar čuditi, kako malo vedo naši ljudje o komunizmu in to ne samo priprosti, temveč celo inteligenje, da o polinteligencijah (ki hočejo sicer vse vedeti, pa nič ne znajo) niti ne govorimo. Predstave, ki si jih dela naš človek o komunizmu so največkrat popolnoma zgrešene in obralne, kakor pa je komunizem v resnici. Prepričani smo, da bi ogromna večna naših dosedanjih "komunistov" odklonila vse komunistično gibanje, ako bi v renči vedela, kaj je komunizem v resnici, zlasti pa bi odklonila, ako bi poznala njegovo idejno hrblenco, namreč njegov načrt za gospodarsko preureditev človeške družbe. Kdor je na primer v Rusiji doživel "blagodati" komunističnega gospodarstva in je potem prišel v Evropo, ga je enkrat za vselej minilo hrepnenje po "načrtrem gospodarstvu", ki ga komunizem napoveduje in objublja. Sicer pa komunizem svojih načrtov za ostalo Evropo in za ves svet niti ne skriva, toda bistvo teh načrtov morejo razumeti le resnično izkušeni politiki in gospodarski strokovnjaki, ljudstvo in večino intelligence pa redno premamija bučna, kričeča in navadno nelogična propaganda. Komunizem si je ustvaril tudi lasino besedoslovje, ki je ostalim zemljaniom, ki komunističnih knjig niso študirali, nerazumljivo in si komunistične fraze napačno tolmačijo.

En sam načelen članek v našem listu je seveda mnogo pre malo, da bi opozorili naše ljudi na bistvene zmote komunizma o gosdodarstvu, nekaj pa jih lahko takoj ovreme. Predvsem komunistični red ne pomenja socialnega izboljšanja za noben sloj, za noben stan, razen za boljše viško strankarsko uradništvo, za komisarje in glavne voditelje, ki pa jih ni nikjer niti lisočinka. Komunizem zahaja »diktaturo proletariata« in se v resnici kot množice poslužuje največ malih propadlih eksistenc, kot agitatorjev izgubljenih študentov, kot priganjačev pa delomržnežev in tenuhov, najraje takih, ki imajo vedno dovol besed na jeziku, Sam Ljetin, ustanovitelj sodobnega boljševizma, je bil propadel študent, ki je večino svojega življenja preživel kot kavar niški gost v Švici, »Diktatura proletariata« pomenja nad vladu teh izgubljenih eks-

NEUSPEHI BOLJŠEVIŠKE OFENZIVE V VZHODNI PRUSIJI

Najhujše bitke ob Visli, v Ardennih in Alzaciji - Še vedno boji ob Donavi in na južnem Slovaškem - Spretna obramba Nemcov in posrečeni protinapadi vse povsod - Ogromne izgube boljševikov in Anglo-amerikanecv - Nekoliko odmora na Balkanu in Italiji - Pred odločilnimi dogodki na Filipinih

Položaj na bojiščih se da v krajkem še dan označiti z naslednjimi podatki, ki jih posnemo iz nemških vojnih poročil:

Na vzhodni fronti so boljševiki končno nastopili tudi v obmejnem ozemljju Vzhodne Prusije z ofenzivo, ki pa so jo seveda Nemci že pričakovali. Poleg tega se razvijajo najtežje bitke na ozemljiju med Vislo in Liso, goro prav tako pa tudi v Ardennih. Ogorčene bitke trajajo tudi v Alzaciji, dalje na obeh straneh glavnega kolena Donave pri Budimpešti in na južnem slovaški. V Italiji in na Balkanu pa je bilo zadnje čase sorazmerno kar mirno.

Najhujše bitke se vrše pri Baranovu pri mostišču čez Vislo. Tam napada velika boljševiška premoč, ki šteje pet sovjetskih armad in več zborov oklepnikov. Nemške čete se zelo odločno in elastično branijo ter prizadevajo sovražniku najboj trd odpor in povzročajo z obstranskimi napadi hude izgube. Vedno sproti se morajo boljševiški napadnali klini oklepnikov ustaviti pred nemškim obrambnim ognjem.

Prav tako je že v polnem obsegu bitka ob ovinku Visle. Zdi pa se, da bo srditost na tem odseklu še narasta. Kljub visokim izgubam se boljševikom tukaj poizkus prodora še ni posrečil.

Bitka v obmejnem ozemljiju vzhodne Prusije je veljala do

sedaj sovražnike ogromne izgube. Napadalo je 12 do 15 sovjetskih divizij, ki pa jih je ustavilo nemško orožje vseh vrst ter jih ogromno uničilo. Svojih ciljev boljševiki niso dosegli, le na obeh straneh fronte pri Ebenrodeju in Schlossbergu se je boljševikom posrečil manjši vdor v prve nemške črete, toda Nemci uspešno zavračajo te vdore. Srditost bojev ob južnem ovinku Visle je povzročila, da je ogorčenost bojev na obeh straneh Donave popustila. V ogrskih pogorjih Verdes in Pilis so se razvili le krajevni boji. Severno Donevso so Nemci še bolj prodrli v sovražnikove vrste, ob ustju Rade pa so napadli boljševike, ki so do sem prodrli in znatno zožili sovražno vdorno ozemlje.

Tudi na madžarsko-slovaškem obmejnem ozemljiju se položaj bistveno ni spremenil. Tudi tu so imeli boljševiki več izgube, poizkus prodora pa se jim ni posrečil.

Čeprav sta vzhodna in zahodna fronta ločeni po ogromnih razdaljah, vendar sta bistveno v zvezi. Glavno breme napadov so morali pač prevzeti naši boljševiki in edino v čemer so jim mogli Anglo-amerikanecv na zapadni fronti pomagati je bilo to, da so izvedli nekaj protinapadov proti prodiročim nemškim četam.

Nemško vojno poročilo navaja še, da so angloameriška letala napadla pretekle dni portugalsko-westfalsko ozemlje in srednjo Nemčijo. Letalske jate

o odvrgle bombe tudi na nemško prestolico. Med temi napadi je protiletalska obramba Nemčije zbilna na tla 64 letal, od teh je bilo 46 motornih bombnikov.

Iz Vzhodne Azije pa poročajo, da se je zbrala vsa vojna mornarica Zedinjenih držav pred Filipinskim otočjem, ki ga hočejo Američani zavzeti nazaj in se na glavnem otoku Luzonu že razvijajo srditi boji in Japonci nudijo Amerikanecem naravnost strašen odpor.

Finance v Bonomijevi Italiji

Iz izjave finančnega ministra Bonomijevi vlade je razvidno, da so v pokrajinalah, katere obvlada Bonomijeva vlada, v lanskem letu znašali dohodki 14 milijard lir, izdatki pa 76 milijard lir. Deficit znaša torej 62 milijard lir. Dne 10. decembra je znašal ves državni dolg 670 milijard lir, za

katere je treba plačati približno 17 milijard lir obresti letno. Po izjavi finančnega ministra je to sicer ogromno breme, vendar je treba upoštevati, da je lira zelo razvrednotena. Po uradnih podatkih je bilo izdanih do 10. decembra 1944 skupno za 233 milijard lir bankovcev. V tem številu so upoštevani tudi bankovci, ki jih je do 1. avgusta lani izdala državna banka fašistične socialne republike in ki krožijo v ozemljih, katera so zasedli Angloamerikanci. Teh 223 milijard lir pa je samo majhen del de-

janskega obtoka denarja. Angloamerikanci namreč izdajajo svoje "Allied Government's Lire" katere kratko imenujejo am-lire. Po izjavah zavezniške kontrolne komisije je bila takih lir izdanih do konca oktobra lani za 44 milijard lir.

Ministrski svet je izdal dva dekreta, ki sta dala otokoma Sicilij in Sardiniji široko gospodarsko avtonomijo. Visoki komisarji teh dveh otokov imajo pravico izdajati gospodarske ukrepe vseh vrst za to področje. Finančno je treba smatrati, da sta oba otoka postala skoraj popolnoma samostojna. Na Siciliji bo gospodarsko obnoveno financirala Banca di Sicilia, dočim bo za Sardinijo ustanovljen nov zavod Banca di Sardegna, katere osnovni kapital v znesku 150 milijonov lir bo dala država. (Wiener Tagblatt).

stenc. Pošten tovarniški ali poljski delavec, pošten na meščenec, mali kmet, nikdar ne bi priznavali, da so "proletarci", ako bi se zavedali kaj v resnici ta beseda pomenja. Vsak kdor dela, noče biti izgubljen eksistenc, razčapanec in revolucionar noče biti berač. S sloji takih ponosnih delovnih ljudi pa komunisti seveda ne morejo ustvarjati revolucije in zato gledajo povsod, da ljudstvo najprej obubožajo, da postane nezadovojno in dovezno za uporniška gesla.

Komunizem ni protikapitalističen, temveč nasprotno predstavlja najbolj izrazito kapitalistično gibanje, ki hoče vzeti človeku prav vse, zadnji košček osebne lastnine in vse to dali največjemu kapitalističnemu ustroju, namreč komunistični državi, od katere pa mali človek zopet nima nič, kvečjemu če imajo kaj

komisarji, mali človek pa bo izgubil v komunizmu še zadnji košček kuhna in zadnjo slamicu osebne svobode.

Komunizem jemlje sleherniku tudi pravico zasebne podjetnosti, privalte inicijative, brez katere sploh ni mogoč noben napredok, nobeno še tako skromno blagostanje. Ker je v komunistični državi zasebna podjetnost prepovedana, takoj propade vse kmetijstvo, zakaj kdo naj z ljubezijo obdeluje polje, če ve, da mu država pobere vse pridelek, kdo naj dela v kolohizih in na državnih ogromnih veleposestvih, ako je slabo plačan in je poleg tega še lačen, strgan in pozimi redno prezeba. V komunistični državi človek ne sme skrbeti za svojo družino, država, pa saj vemo, kako skrbi boljševiška država za svoje delavce in kmetov! Komunistična država prepoveduje zasebno obrt

in je malemu rokodelstvu odprtito sovražna in odtod tako silno pomanjkanje vseh rokodelskih in obrtnih potrebščin v sovjetski Rusiji, celo sedaj, po 27 letih "odrešočje" boljševiške revolucije. Kar je v Evropi samo obsebi umetno, pomenja v Rusiji že nezaslišan luksus in bo tako tudi pri nas, seveda ako bo prodrl komunizem.

Komunizem hoče vzeti ljudem vse in za nadomestilo jih hoče usužniti v nekem norem in nemogočen državno kapitalističnem kolektivu, kjer bodo prav vsi lačni in ponizani na stopnjo stradajočih in pomanjkanje trpečih državnih sužnjev. Tako naiven in neumen pa menda ni pri nihče več, da bi si predstavljali komunizem drugače, namreč, da bodo komunisti po vojni in po revoluciji delili zemljo in poslopja in vse blago. Ne deliti, tega komuni-

zem ne namerava, temveč samo vzeti hoče in sicer prav vsem, listim, ki imajo ali dovolj ali le malo, sicer bi komunizem ne bil to, kar je. Obljube o delitvi zemlje pa so lažnje in preračunane le za slaboumne zaslep jence, ki računajo na to, da bodo od komunistov res kdaj kaj dobili. Takim obljudbam je pred 27 leti verjetno tudi ruski narod, zlasti zemlje lačni ruski kmet, no pa sedaj se v Rusiji bridko kesajo, da so kdaj verjeli v komunistični družabni red in v delitev blaga, do katere nikdar ni prišlo.

Tudi našim ljudem moramo odpreti oči in ljudem povedati, da je komunizem ne samo njegov moralni in narodni, temveč tudi gospodarski sovražnik, ki hoče uničiti še ono bore malo kar imamo. To moramo spoznati sedaj, zakaj utegne biti kdaj prepozno!

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

Komunisti požigajo po Idrijskem

Na praznik sv. Treh Kraljev okrog šestih zvečer so partičani pognali v zrak edino žago in elektrarno, ki je še delovala v našem okraju. Ne le vas, tudi precejšnji del okolice je sedaj brez luči. Le tisti, kateri so s tem dejanjem hoteli predvsem zaleti, okupatorja, ima svetlo luč kakor prej. Ta dogodek je močno razburil tudi tiste, ki so še kaj verjeli lažnivi in puhli propagandi osvoboditeljev. Spoznali so, da je beseda svoboda neprozoren zastor, ki zakriva nepopisno bedo in trpljenje.

Vprašamo, kdo je pri vsem tem najbolj oškodovan, mi ali okupator? Partizani, ki so izvršili to junaško osvobodilno dejanje, so se takoj po eksploziji hvalili: „Zopet smo prizadeli veliko škodo Nemcem!“ Ali mar res? Le poglejmo! Lastnik elektrarne je bil bolhen rudarski vpokojenec g. Franc Čar, ki je s svojimi žulji in prihranki zgradil žago in nam dobrohotno več let nudil luč. Sedaj je uničen Škoda je milijonska. S poslopjem vred so uničeni tudi vsi stroji. Ali se tako dela za socialni in gospodarski napredok naroda? Odgovorite, če morete!

„Opera Caritatis“

Prejeli smo:

Zvonjenje zvonov je označilo praznik. Dan novega leta. Pričetek žalosti ali veselja, boljših dni ali trpljenja.

Nekje, v temni, brezsončni sobici je brlela lučka, poleg nje je stal kropilnik in truma naših nadose priscrnih ljudi je romal kropiti pokojnika. Globoka žalost je ležala v vsakem srcu. Ljena goreča želja: da bi le naši malčki dočakali ga slišati, a odšel je med nebeske Slavčke, Bogu prepevat.

Drugje, isti dan. V lepi sončni sobi, polni življenja in razpoloženja. Preslišali so celo ono svečano zvonjenje zvonov. Obložena miza jedače in pijače, pa par cenjnih gostov zraven, ki nekaj vendarle štejejo pod palcem. Tudi oni so se spomnili dragega ranjkega, ne z pokropitvijo, ampak z nedolžnim obrekovanjem: «kaj neki toliko pisatijo in časté moža ki niti pevec v operi ni bil», kot n. br. njegov bratranec. Š. ki je priporočal svojim nestrčnim srodnikom v potrebi in stiski, naj prodajo vso družinsko opremo, in naj gredo stanovat v meblirano sobo če potrebu-

jejo pomoči v denarju. Takšen operni pevec ni bil naš Joško. A poznal je večjo in človečansko opero: »Opera Caritatis«. Po njegovi smrti so revežu našli v žepu drobiža, ki ga je skrbno pripravljaj tedensko za obdarovanje revežem. To je bila njegova zapuščina. Marsikateri brat opernega pevca se bo nanj spominjal, da mu dolguje marsikatero kosilo. A nikogar ni terjal, čeravno je bil v stiski in potrebi.

Takega, in le samo takega človeka narod vzlubi, ga spoštuje, časti in obrani v trajnem spominu.

Brezčutne, brezsrčne, stranskarsko napete ljudi narod na mah porabi, če tudi je naslavnejši operni pevec »Skale«.

R. B.

Iz Kala

V zadnjih vojaških akcijah je bil tukaj ubit od protikomunistične krogle sin znanega gorilskoga zobozdravnika Mermolja, član tolovajske brigade VDV. Naj mu bo lahka zemljica, katero je načrtno prodajal in sramotil, da bi zadostil svoji mednarodni pohlepnosti.

Poleg moških, se tudi marsikatera ženska visoka glava spreobrača in obžaluje preteklost.

Hudo je le to, da bo ta presneta vest ostala vse življenje tako težka, ker samo obžalovanje ne more poravnati storjenih krovic, kaj ne, Kopička? Sedaj, ko smo stopili iz branika v napad in ker tudi ne odnehamo, dokler bo med nami en sam rdeči gardist. Prav iskreno vočimo tudi mali Polon - Polon - Polončici, tovariši Savi, in njenim nežnim hčerkicam iz Lipice, da bi končno prepustila brušenje pet tovarišem, ker je to njihov poklic, in bi zapustila funkcije sprejetje od njenega sorojaka Crđana Bevka. Primerno bi bilo, posebno še če pomislimo, že obilna leta, da bi vnovič raje začela brusiti pete po poti, ki jo je pred leti vodila iz Lipice do hiše božje. Zemljo, katero ji obetajo tovariši v plačilo njenega žrtvovanja za svobodo, ji bo mogel poskrbeti edino le cerkovnik. Zato tovarišica Sava, vrni se k Bogu, katerega si po zaslugi OFarske vere pozabila in vedi, da boš le pri njemu dobila tisti mir, svobodo in raj, katerega zaman pričakuješ od tovarišev na zemlji.

Kanalski vrh

Pretresla nas je vest o usodi, ki je na zverinski način zahtevala življenje preljubega dušnega

ga pastirja gospoda Antonia Pisika. Ali bo Bog še dolgo dopuščal, da bodo brezbožniki oblastniki nad poštenimi vrniki. Kot taki smo pričakali, da bi skupno prisluži božji vsaj z molitvijo počastili njegovo darovanje v blagor vsem tistim, ki ga bomo imeli za vzgled tuzemskega življenja. Kakor bi bilo to namenomo pripravljeno, namesto darovanja zlužbe božje, je bila preteklo nedeljo v naši cerkvi blagoslovljena zastava s peterokrako zvezdro. Namesto časti pokojniku, je bila poklonjena in izražena čast zločinski zastavi, katera ga je zverinsko uničila in ubila.

Bog nas reši krvcev in razsvetli zaslepjene!

Dobravlje

Ljudje pri nas bi radi živel v miru in pri svojem dnevnom delu. Mnogi se večkrat jezijo na Kranjce, posebno zadnjic, ko je bližu naše vasi privozil po cesti frančinškanski brat na mine in se je zgodila velika nesreča, ko je ubila njega in dve materi iz naše župnije. - Pred božičnimi prazniki smo zvedeli, da so videli ljudje 19 letnega Rustja Viktorja, doma iz bližnjih Škrilj, ki je iste dan polagal mine bližu naše vasi, potem pa je skrit čakal, kdaj bo privozil nemški avto ali kdo drugi. Pravijo, da se je tovariš Viktor dobro usposobil za to delo. Pazi naj se, ker spravlja nas v nesrečo, da ne bo padel prej sam, ker naše oko je budno in pazi na vsakogar.

Šempas

Dovolj je grozodejstvo, dovolj rogov in požigov. Vpijmo in izkričimo zločince na dan, izplijimo iz naše srede poročevalke OF in njene simpatizerje, ki so nam povzročili že nešteto smrti najlepših fantovskih cvetov, groze muk in solza. Ob novem letu je dolžnost vsakega človeka, da pogleda v preteklost in napravi obračun. Temu klicu se tudi mi odzovemo in poročamo: V preteklem letu je bila ena glavnih tatic surovega masla, jajc, žganja itd. v Vipavski dolini tovarišica Tanik Pepca, po domače Marička Tanikova. To dekle je le malo blaga oddala tovarišem, večinoma ga je odnesla sama v Gorico, kjer ga je za drag denar prodala ali zamenjala za drugo blago. To je bilo njej čisto lahko ker je bila kot zvesta funkcionarka vedno varna pred pregledom. Po delu dobi vsak plačilo že na tem svetu in prepričani smo, da mu tudi ona ne bo ušla.

Razdeljevanje zaseke

Pokrajinski prehranjevalni urad sporoča, da se bo z 18. januarjem pričelo razdeljevanje zaseke (svinjska mast z mesom), ki se bo dajala proti 2. odrežku za maslo za mesec januar.

Razdeljevanje se bo vršilo pri običajnih prodajalcib.

Količina, ki pripada posamezniku je določena na 100 g, cena pa je 33,80 lit za kilogram.

Ljudsko gibanje v Gorici

Rodili so se: Salvaneschi Julian, Zollet Marija, Brumat Faust, Cimino Laura, Derman Danilo, Grazzani Juri, Fleibus Marija Alojzija, Jančič Marija Miranda, Zinghini Josipina, Zanuttli Ana Marija, Lutman Grazia, Coppola Ilida, Colle Albert, Travain Walter, Humar Ana Marija.

Umrli so: Nanut Uršula vd. Kranjc, 71 let, zasebnica; Sambo Alojz, 74 let, upokojenec; Muz Marija, vd. Stiligoj, 63 let; Reščič Josipina, 51 let, uradnica; Hvala Ivan, 63 let, mizar; Tabaj Karolina roj. Nanut, 59 let, zasebnica; Kavalar Marija vd. Milonič, 75 let, zasebnica; Keberi Marija, 73 let, poljedelec; Brumat Valerjan, 36 let, uradnik; Paulin Alojz, 51 let, kmet; Stiligoj Rudolf, 48 let, poljedelec; Zigmund Cecilia; Zajc Francka vd. Beltram, 78 let, zasebnica; Batič Antonija vd. Kren, 74 let, zasebnica; Zitteri Anton, 62 let, mesar; Moz Lucija vd. Perko, 83 let, zasebnica; Čefarin Jože, 76 let, poljedelec; Doljak Marija, 82 let, zasebnica; Cernelli Alojz, 67 let, krojač; Rispoli Erolido, 44 let, igrovec; Sansoni Ferruccio, 40 let, uradnik; Hršči Ernest; Calabro Lucija, roj. Diodeli, 36 let, zasebnica; Šorli Ivan, 55 let, kmet; Cerutti Adele, 84 let; Braidotti Terezija, 85 let; mestna uboga; Marvič Alojz, 44 let, kmet; Brumat Ana vd. Pecorari, 71 let, zasebnica; Mantovani Angel, 50 let, mizar; Frandolič Josipina vd. Paoelli, 62 let, zasebnica; Zupan Pavle, 44 let, delavec; Zorž Mihael, 56 let, mizar; Fon Terezija, 79 let, mestna vdova; Crasovic Terezija roj. Fabris, 75 let, zasebnica; Civalli Marija roj. Bernascioni, 45 let, zasebnica.

Oklici: Budal Dominik, zidar - Battisti Vera, zasebnica; Furlan Vincenc, kamnosek - Cuttin Karolina, zasebnica.

Poroke: De Piero Umbert, mehanik - Chipris Carmen, delavka; Cocco Jože, orožnik - Tozza Aida, uradnica; Valentini Umbert - Valentini Celestina, učiteljica; Bradaška Karel, železničar - Murovec Gabrijela, zasebnica; Monetti Livio, mehanik - Degano Alojzija, zasebnica; Padovan Bruno, poljedelec - Mužina Marija, vrtnarica; Prosperi Renc, mehanik - Spagnol Ana Marija, šivilja.

Proti večeru istega dne je strašna novica padla na vsa srca v Zavrhu, da so zajecala v smrtni grozi.

— Pobegnimo — je bila prva misel treh gospodarjev. A že v naslednjem hipu so se premislili — kam, ko pa je gozd povsod zastražen, da bi se niti pes ne mogel preriti skozi. —

Ostali so, a njihovo življenje je bilo le smrtni boj, vsak dan hujši. Nobenemu se ni ljubilo delati, posedali so tako po cele dnevi in še pozno, pozno v noč, prisluškovali vsakemu šumu, vsakemu koraku iz daljave. Žene so kakor sence tavale po hiši, vzdihovale k svetogorski Kraljici in na skrivaj pretekale solze. Še otroci so bili vsi zbegani, da so po-

zabili na igre, še jaslice v kotu so samevale.

Po cele dnevi so presevali zunaj pred hišami in nemi in žalostni zrli v dolino. Trepotali so, a ne toliko od mraza, kakor od strahu, ki je prezel sleherno žlico njihovih drobnih teles.

Zvečer so vedno vsi utrujeni pospali, a še v sanjah je kateri planil kvišku s strašnim krikom:

Gredo atek, gredo!

Ne, to ni bilo več življenje, to večno pričakovanje, kot smrt neizogibnega. V srcu so si na tihem vsi že zeli, da bi le prišla ura, ko bi pogledali resnici iz obraza v obraz.

In prišla je, ravno ta večer, ko je veter strahotno tulil okoli domov, in v svo-

jem bučanju zamoril sleherni šum.

Likarjev pes je prvi zalajal. Jurij je kakor iz sanj planil kvišku. Doma je pustil ženo, s komaj dva tedna starem prvim otrokom; le mama je bila pri njej, Pognal se je skozi vrata, a že je bilo prepozno. Ko strahovi so vstajale temne sence od vseh strani, obkolile vse hiše, vse poti.

Psi so strahotno tulili, napenjali se na svojih verigah, kakor obsedeni,

Jurij je obstal ko okamenel, če bi mu ukazali naj poklekne pred njimi, bi jih ubogal, tako je bil brez moči.

— Kdo si? — je zakričalo iz teme proti njemu.

— Jurij Likar — je odgovoril. Ni jih vprašal, kaj

mu hočejo predobro je vedel.

— Dobro, ti si že eden, kje sta pa ostala dva?

Ni jim odgovoril, svojih prijateljev bi ne izdal, četudi bi moral umreti.

Zavrhnik in Podobnik sta se prikazala na vratih. Groza zadnjih dni jih je še bolj združila, da so sedaj čutili vse kot eden.

— Tukaj smo, predobro vemo, da ste prišli po nas — je odločno povedal Podobnik.

— Ha, lahko vas peče veste psi, radi vas je padlo sedeminštirideset najboljših naših tovarišev. A maščevani bodo! — so jim preteče zažugači.

Betka in Ivanka sta v soobi presunljivo zajokali. Koj

nato so se jim pridružili še otroci, ki so na pol oblečeni pritekli v izbo. Mama jih je vsa obupana mirila, a tudi njej so vrele solze po licih.

Se od Zavrhnikove hiše sem se je tisti hip zaslišal jok in kričanje, bližal se vedno bolj, dokler se ni pred hišo združil z njihovim.

Še nikoli ni Zavrh videl toliko bolesti kot ta večer.

Pretresljiv jok otrok in mater, se je mešal med strašno zavijanje psov, med mukanjem živine v hlevih, v silovito divjanje viharja v pretresljivo bučanje temi lega gozda.

Ljudje, vsa narava in živali so ječali v smrtnih mukah.

(Nadaljevanje prih.)

Za novo leto na Povirskem

Bodo te ljudje srečavati,
pa te bodo poprašavati
Kot si hodit, kje si bil?
kje si čeveljške rost?

Narodna.

Odkar so v Merčah prodajali žimo, nisem bil več v njih »slavni republiko«. Letos pa se mi je nudila slučajno na novega leta dan prilika, da sem jo mahnil naravnost čez »Dobravo« v Merce. V gostilni »Pri mostu« sem spil frakelj sliovicu, domačega izdelka, nakar sem krenil proti vasi.

Stara navada je že od nekdaj v Merčah, da pobira na ta dan dimnikar, pismenoščina in mežnar ter poleg njih morda še kak drug pobajač, novoletne darove po hišah; te navade sem se poslužil letos tudi jaz, seveda ne v mojo škodo! Smolo sem pa imel le s tem, da sem dobil namesto običajnih novoletnih štrukljev, berti in piši oblico! S katero je menda Bog v jeseni precej obdaril gestljubne Merčance. Sevda, moram tudi povedati, da je zlezla tudi marsikatera klobasa v moji koši in sicer po pošteni poti.

Ker pa sem bil pust in prazen po oblici, sem vrbel »pri Trčkovih« par klobas v lonec ter poslal k Janezu po štefan boljšega terana. Oboje mi je dobro teknilo.

V merčanski republiki nisem zvedel nobenih novic; le nekaj mamic mi je preokovalo, da bo letos zima buda, ker so prešnje leto orehi in lešniki dobro obrodili.

Pozno popoldne sem se poslovil od Merčancev ter krenil skozi vas po slabem klancu proti »Plešivcu«. Ko sem prišel na vrh Plešivskega hriba, se

mi je odprt razgled na divno plešivsko polje, sredi katerega

čepi, karok koklja na jajčkih plešivska vasica, katera pa nikjer ne omenja slavni zgodovinar Valvazor v svojih knjigah, čeprav je že takrat obstajala pod takratno Kranjsko vojvodinjo Nad vasjo, na Gori krajuje ljubka cerkvica Matere božje. V njeni bližini je pa precej podzemljiskih jam, v katerih šumija bistri potocetek in živi tudi »človeška ribica«; dalje so tu tudi raznovrstni kapniki, karok sploh v kraških jamah in pečinah. Okoli Plešivce se pa vleče skalnato, nevisoko hribovje, poraščeno z iglatim in listnatim drevjem.

Da so bili tu nekdaj veliki gozdovi, je lahko mogoče - vendar o teh ne ve povedati noben plešivski očanec. Kolikor toliko je dandanes ta kraj še precej obraščen, tako, da ne primanjkuje ondotnim prebivalcem lesa, ne za rabo, ne za kurjavo. Po vrtovih in okrog biš pa se košati sadno drevje, največ češpelj in česenj. Po polju pa izvrstno uspeva, seveda, če, ni vremenskih nezgod, žito, krompit, fižol, grah, nekaj tudi bob in leča nekaj je tudi travnikov in vinogradov.

V klub vsem ugodnostim in znamenitostine pa pogrešajo Plešivčani dobrih poti, poštenga vodovoda in električne razsvetljave, katera je po nekod napeljana že do vsakega bleva. Pravijo, da so takrat Plešivčani spali, ko so Merčanci gradili električno razsvetljavo v svojo republiko, ali pa da se na hotel plešivski predsednik za to pobrigati, da bi se podaljšal dalnovod tudi do Plešivce.

Mračilo se je že, ko sem prišel v Plešivco. Pri prvi hiši sem dobil prenočišče in večerjo. Ker sem bil truden sem šel takoj na dilje ter se zaril v krmo. Kmalu me je objel bog spanja. Drugo jutro sem vstal že precej zgodaj, seveda brez običajnega novoletnega mačka. Zahvalivši se za »jemprigo«, klentil sem, karok da ne bi znal do pet štetni skozi vas, proti Povirju, skrbno se oziroma na vse strani, da bi morda od kie ne priletel kako neugodno novoletno darilo, v obliki zaušnice ali kaj enakega, ker dandanes je vse mogoče!

Vendar sem jo ta bot brez vseh nezgod srečno »prifural« v Povir. Pozno popoldne sem se poslovil od Merčancev ter krenil skozi vas po slabem klancu proti »Plešivcu«. Ko sem prišel na vrh Plešivskega hriba, se mi je odprt razgled na divno plešivsko polje, sredi katerega čepi, karok koklja na jajčkih plešivska vasica, katera pa nikjer ne omenja slavni zgodovinar Valvazor v svojih knjigah, čeprav je že takrat obstajala pod takratno Kranjsko vojvodinjo Nad vasjo, na Gori krajuje ljubka cerkvica Matere božje. V njeni bližini je pa precej podzemljiskih jam, v katerih šumija bistri potocetek in živi tudi »človeška ribica«; dalje so tu tudi raznovrstni kapniki, karok sploh v kraških jamah in pečinah. Okoli Plešivce se pa vleče skalnato, nevisoko hribovje, poraščeno z iglatim in listnatim drevjem.

V Britofu, pod zvonikom sem dobil troje mamic, zamaknjene v živaben pogovor; pretresale so najnovejšo vaško kroniko. V razgovor z njimi se nisem spuščal; pozdravil sem ter šel dalje. Pohajajo po Povirju sem videl marsikaj novega, ker me pa to nič ne briga, o tem raje molčim. Pohvaliti pa moram nekatere povirske dekleta, da so se lotile tiste »zverine«, ki je bila pozabljena mnogo let v Povirju, namreč ko ovrata!

Včasih je morda kdo trdil, da povirske punce niso za kmeta, ker so pregospiske. Z moje strani pa mislim, da je to laž, ker sem sam videl kako

so nekatere po njivah zakasnile včasih in korenje pobirale, gnoj načudale, z voli vozile in kar je še takšo. Če se ob nedeljah malo bolj postavijo, kdo bi jim zameril? Le škoda je, da v Povirju ni več šole; brstovska in merčanska je bila pa že itak prej ukinjena. Povirci so imeli karok sem slišal, bvala Bogu preteklo leto še precej dobro letino; le grozdje je bilo precej kislo. Tobakatjem, karok povod tudi tukaj buda prede, ker nimajo tobaka dovolj za kajenje. Drugače pa je v Povirju še precej dobro in če ne bo hujšega, še umreti jim ne bo treba.

Nasveti za hišo

Makaronovi rezki

Skuhaj 12 dkg makaronov in dva krompirja in vse skupaj preblači. Na maščobi prepraži drobno sesekljano čebulo, dodaj zelenega petersilja in nekoliko popra, dodaj k makaronom še sol, jajce in toliko moke, da se sprime. Iz te zmesi oblikuj rezke in jih speci. Serviraš jih s solato.

Medli lasje

Sele lesk naredi lase resnično lepe. Zdravim lasem povečamo lesk, če jih redno ščetkamo. Če pa lase lesk popolnoma izgube, je to znamenje, da nekaj v organizmu ni v redu, ali pa da imamo prhljaj. V tem primeru najbolj pomaga ricinovo olje, če si z njim vsak večer dobro natremo lasike. Vendar lase najmanj štirinajst dni ne smemo umivati, temveč zdraviti samo z ricinovim oljem. Paziti seveda moramo, da olje ne pride preveč v dotik z lasmi, ker bodo sicer postali popolnoma mastni.

Po štirinajstih dne si lase umijemo. Tedaj bomo zapazile, da so lasje karok prerojeni in so spet zadobili svoj naravni lesk. V primeru, da se lesk kljub temu ni pojavit, moramo k zdravniku, ki nas bo natanko preiskal in ugotovil, če vzrok tej nevšečnosti ni kje drugje.

10 praktičnih nasvetov za naše gospodinjstvo

V aluminijasti posodi ne smeš kuhati kave ali čaja, ker izgubita barvo. Prav tako v njej ne smeš delati snega, ker posivi. Če bo v njej večkrat kuhalo krompir, bo počrnela.

Čevlji iz laka bodo dolgo ostali lepi, če jih boš vselej, ko se sezije. Če na kopito in jih namazala z navadnoazelino, ki jo odstraniš šele tedaj, ko jih spet hočeš obutti. Če so lakasti čevlji izgubili sijaj, jih odrgni s čebulo, nato jih pa zgledi z mehko, vleneno krpo.

Mačjo ali pasjo dlako z lahkočo odstraniš z volnene obleke s ščetko, ki si jo ovlažila z vinskim cvetom ali navadnim žganjem.

Vonj po zatohlem odpraviš iz sobe, če položiš na tla krožnik z narezano čebulo. Čebulo čez šest ur zamenjam s sveže narezano.

Neprijeten vonj v steklenici odpraviš, če nasušiš vanjo oglj.

Če se jabolka ne dajo olupiti, jih položi za eno ali dve minuti v vrelo vodo. Potem jih boš lahko olupila karok krompir.

Kadar kuhaš vložena jajca, naredi pred kuhanjem na ožjem koncu jajca z iglo majhno luknjico. Tako boš dosegl, da ti jajce med kuhanjem ne bo potrčalo.

Vonj po slikanju odpraviš iz stanovanja, če polješ vroč štedilnik s kisom.

Kozarcev za pivo ne smeš polagati drugega na drugega, ker se radi sprimejo. Če se to zgodi, jih nikakor ne smeš ločiti s silo, ker se tako radi združi. V takšnem primeru napolni gornji kozarec z mrzlo vodo in ga postavi potem s spodnjim vred v mlajčno vodo, ki ji sproti prilivaš vroče vode in jo tako ogrevajo. Kozarec z mrzlo vodo so bo skrčil in ga boš potem brez težave lahko ločila od spodnjega.

KIS V GOSPODINJSTVU

Kis labko v gospodinjstvu smotreno uporabimo za vse mogoče stvari in ne samo za kisanje jedi in solate, karok to mnoge gospodinje misljijo. Preberite spodnjib deset nasvetov, pa se boste prepričale, da imamo prav.

1. Če vas piči komar ali muha, si ranico namažite s kisom in neprijetno srbenje bo prav hitro minilo.

2. Če se vam črna obleka sveti na robovih, jo odrgni s ščetko, ki ste jo namočili v kisu. Svetlikajoča se mesta bodo takoj izginila.

3. Kadar si umivate lase, jih na koncu zmerom izplaknite v vodi, ki ste ji dodali tri jedilne žlice kisa, pa se bodo lepo svetili.

4. Zeleno bo v vsaki jedi ostanala lepo bela, če jo prej tri ure namakate v vodi, ki ste ji pridali nekoliko kapljic kisa.

5. Če kdo omedli, mu dajte vonjati kis.

6. Če je jajce v vodi počilo in je začel iz njega ubajati beljak, dodajte vodi nekaj kapljic kisa, pa se bode beljak takoj zgostil okrog jajca. Sol v tem primeru ne pomaga.

7. Sadne madeže oistranite z rok, če kanete nanje nekaj kapljic kisa,

8. Ponošene svilene nogavice bodo spet dobile prejšnji sijaj, če jih boste oprali v mlačni vodi, ki ste ji dodali kisa.

9. Če ima jajce majno razpoko, pa bi ga vseeno radi v mehko skuhali, dodajte vodi, v kateri ga mislite skuhati, nekaj kapljic kisa, pa bo jajce kljub razpolki ostalo celo.

10. Če hočete ponošeni oblike osveziti barvo, jo operite v mlačni vodi, ki ste ji pridali kisa, in sicer na en liter vode po eno jedilno žlico.

Vrtovin

Dopis v štev. 61 »Goriškega lista« je spravil pokonci celo našovas. Nič čudnega, resnica vedno v oči bode. Vsem je znano, pri nas, da ima tovarišica Blažanova Božana eno sestro Rožo, ki se piše kot ona Kandus. Nečak je študirala in se delala učeno ter je radi domačega gmatnega položaja vedno udobno živel. Po 8. septembetu 1943. se je pokazala v javnosti po vseh Vipavske doline, kjer je javno govorila na raznih »mitingih« za OF. Noč in dan je izrabljala priliko, navduševala in zapejjevala vso svojo okolico. Končno se ji je zazdele, da ne dosega uspehov, kot si jih je želela. Vzela je nahrbnik in šla tudi sama v gozd. In glej čudo: vedno ima smolo tam po Briskih gricih. Sem jo je ubrala zadnji teden, ko so ji bili stržarji že za petami. Znano nam je, da so muogi njeni tovariši prebrali celo reko Vipavo, da so se rešili. Dobro je, da je sedaj majhna, drugače bi jih požrla. Tovarišica Roži! Kaj so vsovo nameniti?

Kaj si vendar želiš? Si izprashš kdaj svojo vest kot hči vipsavske matere, koliko si se pregrešila proti svojemu lastnemu narodu? Oh, če bi le malo premisliš, koliko gorja si že ti sama povzročila med našim ljudstvom bi zkrila svoje oči pred našimi ljudmi. Roka pravice je za teboj in ne boš dolgo bežala.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorice

Dr. Joža Levrentič:

Z GODOVINA SLOVENSKE BESEDE V POSOČJU

18

Poleg šolskih in mladinskih knjig je napisal in izdal Kocijančič še celo vrsto nabožnih del: »Vodnik pobožnega kristjana«, Celovec 1845, »Maria Cet nad Kanatom«. Kratek pregled zgodovine te kaplanije in božje poti od njenega vstanovljenja do sedanjega časa«, Grica 1853, str. 52 z vloženo Kafolovo pridigo na str. 35 50 in še Kocijančičevim prevodom Marijine pesmi: »Tovariš pobožnega kristjana«, Gorica 1854, »Svetla poveština«, Gorica 1852 in »Povestrica nove zaveze«, ki ju je napisal L. Fleury in Kocijančič iz laškega poslovenija, leta 1853 pa je izdal knjigo »Pridige ino drugi slovenski spisi«, ki jih je po svoji smerti zapustil Jožef Štibrel itd. itd. Sabral jih je St. K., nekaj njegovih knjig itd. in jim je pristavlji životopis rajnkega s kratkim uvodom v celo knjižico«, str. 176.

Uvod obsega X str., životopis, ki je zelo prijetno napisan, pa 55 strani. Štibrel je bil dekan v Ločniku. Rodil se je v Dolenjih na Vipavskem 1784, študiral v Gorici, kaplanoval v Štrjah, Nabrežini in Planini, bil potem profesor pastoralke in spiritual v goriškem bogoslovju, nato dekan v Črničah in potem v Ločniku, kjer je umrl 1848. Pridige so iz let 1810-1813. Najobširnejše Kocijančičeve delo je gotovo njegovo »Kristusovo življenje in smrt«, ki obsega 1379 strani, kar je napisal od julija 1867 do marca 1868! Izšlo je v Celovcu 1868 in 1873.

Kocijančič je bil tudi jezikoslovec; poleg tega, da je napisal v goriškem »Glasu« in drugod o slovenskih jezikovnih vprašanjih, je napisal — najbrž prvi Slovenec — tudi hebrejsko slovnico, seveda v latin-

skem jeziku »Specimina« etc., ki je izšla v Gorici 1853 in še 1860 v popravljeni izdaji.

Z veliko ljubezni, kar priča že njegova »Sveti poveština« — bil je, kot se sam označuje, »učitelj svet, pisma stare zaveze v goriškem seminištu« — je gojil Kocijančič tudi zgodovino, zlasti domače dežele, o čemer nam govore številni sestavki v goriškem ter v »Arkvu za jugoslov. povjestnicu«. Sem spada tudi omenjena zgodovina božje poti pri Marijinem Celju nad Kanalom in za goriško kulturno zgodovino pomemben življenjepis rektorja centralnega semenišča dr. Iv. Hrasta. Omeniti je treba tudi njegovo obsežno rokopisno ostalino »Matevža Hladnika Urtiček samotnih eventuum« z ogromnim življenjepisnim uvodom na 795 straneh, ki se hrani v knjižnici goriškega bogoslovja. Matevž Hladnik (1806-1865), doma iz Trebič, je izsel tudi iz Staničeve šole; po kaplanskih letih v Devinu, je prisel v Gorico, kjer je od 1837 učil na nižji realki in nekaj časa tudi na gimnaziji slovenščini. Spisal je dolgo vrsto pesmi, opevajoč zasluzne može in kraje, večinoma v soretini obliku. Priobčeval jih je v »Zgodnjih Danic« in v »Novicah«. Bil je odločen pristaš »starih« oblik in je tudi s pesmijo — satiro nastopal proti »novim« — etimološkim oblikam, kakov so jih začeli uvajati v naš jezik M. Majar, Svetec in Levstik sredi preteklega stoletja in so zmagale. V rokopisnem »Urtičku samotnih eventuum« so pa tudi pesmi, ki niso bila za »Danico« in »Novice«.

Filip Jakob Kafot (1820-1864) s Pečin, ki je pastiroval v Prvačini, Ročinju, Batujah in v Nemškem rutu — nekaj časa je bil tudi lazariš — je tudi vzrostel pod Staničevim vplivom. Bil je sloveč govornik — izkazal se je celo v goriškem deželnem zboru, kot bomo še videli — in izdal štiri kujige pridig: